

Νομιμότητα της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους και αίτηση γνωμοδότησης

Ενημέρωση νομικού περιεχομένου

Η παρούσα ενημέρωση παρέχει μία συνοπτική ανάλυση της νομιμότητας, βάσει του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (ISDS) σε δύο σχέδια εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ (ΣΟΕΣ, και ΣΕΣ ΕΕ-Σιγκαπούρης) όσο και της νέας πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 2015 για ένα σύστημα δημόσιων δικαστηρίων για επενδύσεις (ICS). Επίσης, περιγράφει συνοπτικά με τον τρόπο, με τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να ελέγξει τη νομιμότητα των υπό μελέτη εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ που περιέχουν διατάξεις σχετικά με την επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους, απευθυνόμενη στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).

1 Γιατί υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με τη νομιμότητα της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους και του Συστήματος Επενδυτικών Δικαστηρίων βάσει του δικαίου της ΕΕ

Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ και την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (συμπεριλαμβανομένου του συστήματος δικαστηρίων για τις επενδύσεις) ενδέχεται να μην συνάδει με την έννομη τάξη της ΕΕ, διότι (1) θα υπονόμει την αυτονομία της εν λόγω έννομης τάξης και, συγκεκριμένα, τις εξουσίες των δικαστηρίων της ΕΕ, και (2) θα επηρέαζε αρνητικά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και, συγκεκριμένα, τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ.

1.1 Υπονόμηση των εξουσιών των ευρωπαϊκών δικαστηρίων

Οι Συνθήκες της ΕΕ προβλέπουν ένα «ολοκληρωμένο σύστημα ένδικων μέσων» στο πλαίσιο της έννομης τάξης της ΕΕ. Οι άμεσες και έμμεσες αμφισβητήσεις των αποφάσεων και κανόνων της ΕΕ, καθώς και η εξουσία παροχής μιας οριστικής ερμηνείας του δικαίου της ΕΕ, είναι θέματα που εμπίπτουν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(ΔΕΕ). Η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους επηρεάζει αυτές τις αποκλειστικές εξουσίες του ΔΕΕ, καθώς παρέχει στους ιδιώτες ένα μέσο για να αμφισβητούν τις αποφάσεις και τους κανόνες της ΕΕ και να προχωρούν σε νομική αξιολόγηση των εν λόγω κανόνων χωρίς οποιαδήποτε συμμετοχή του ΔΕΕ.

Είναι προφανές ότι οι εν λόγω εκτεταμένες εξουσίες των δικαστηρίων της ΕΕ δεν απαγορεύουν κατ' αρχήν στην ΕΕ να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες που υποβάλλουν την ίδια και τα όργανά της στη δικαιοδοσία ενός άλλου διεθνούς δικαστηρίου για την ερμηνεία της εν λόγω συμφωνίας. Ωστόσο, οι αυστηρές προϋποθέσεις που επιβλήθηκαν από το ΔΕΕ σχετικά με το πότε αυτό είναι εφικτό όχι μόνο δεν τηρήθηκαν από τους μηχανισμούς της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους, αλλά η εν λόγω διαδικασία επίλυσης αποκλίνει θεμελιωδώς από τις διεθνείς συμφωνίες, οι οποίες προβλέπουν δικαστικά συστήματα που διαπιστωμένα είναι συμβατά με το δίκαιο της ΕΕ. Η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους επιτρέπει την έγερση αξιώσεων από ιδιώτες, σε αντίθεση με την έγερση αξιώσεων από κράτη, κατά της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι τα δικαστήρια της ΕΕ θα πρέπει να μοιράζονται τις εξουσίες τους σχετικά με την εκδίκαση των αξιώσεων που εγείρονται από ιδιώτες κατά ενεργειών, αποφάσεων και κανόνων της ΕΕ με κάποιο άλλο δικαστήριο.

Συνεπώς, η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους συνιστά άμεση αμφισβήτηση των εξουσιών των ευρωπαϊκών δικαστηρίων. Για τη διατήρηση των εξουσιών τους, πρέπει να θεσπιστούν θεμελιώδη προληπτικά μέτρα στο πλαίσιο της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους, κάτι που δεν έχει γίνει στο προσχέδιο του κειμένου της ΣΟΕΣ και της ΣΕΣ ΕΕ-Σιγκαπούρης, ενώ ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αντιμετωπίσει επαρκώς αυτό το πρόβλημα στην πρόταση την οποία υπέβαλε στις 16 Σεπτεμβρίου για ένα δικαστικό σύστημα για τις επενδύσεις που πρόκειται να συμπεριληφθεί στη ΣΕΣ ΕΕ-Βιετνάμ.

1.2 Διακρίσεις και αποτελεσματικότητα του δικαίου της ΕΕ για την εσωτερική αγορά

Επίσης, η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους συνιστά πρόκληση για τη δέουσα λειτουργία των κανόνων της ΕΕ για την εσωτερική αγορά. Η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους και δικαστικό σύστημα για τις επενδύσεις όχι μόνο εισάγουν ένα ένδικο μέσο που δημιουργεί διακρίσεις και είναι ανοιχτό μόνο σε ξένους επενδυτές και επιχειρήσεις ξένων συμφερόντων στην ΕΕ, σε αντίθεση με αρκετές διατάξεις της Συνθήκης και του Χάρτη της ΕΕ, αλλά επίσης παρεμποδίζει την αποτελεσματικότητα του πρωτογενούς και του δευτερογενούς δικαίου της ΕΕ, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ. Η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους επιτρέπει σε ξένους επενδυτές να ακυρώνουν πρόστιμα και άλλες οικονομικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται βάσει των Συνθηκών της ΕΕ. Το πρόβλημα αυτό δεν περιορίζεται στην υποχρέωση επιστροφής των παρανόμως χορηγηθεισών κρατικών ενισχύσεων, όπως προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρότασή της για ένα δικαστικό σύστημα για τις επενδύσεις. Παραδείγματος χάριν, υφίσταται εξίσου σε σχέση με οποιοδήποτε πρόστιμο εκδίδεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για παράβαση άλλων κανόνων της ΕΕ σχετικά με τον ανταγωνισμό.

2 Αίτηση γνωμοδότησης

Κατά το άρθρο 218 παράγραφος 11 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η Ελλάδα μπορεί να ζητήσει τη γνωμοδότηση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη νομιμότητα μίας «υπό μελέτη» διεθνούς συμφωνίας της ΕΕ.

Ο λόγος ύπαρξης της εν λόγω διαδικασίας, η οποία προβλέπεται στη Συνθήκη, είναι η πρόληψη επιπλοκών που θα προέκυπταν από τις νομικές διαφορές σχετικά με τη συμβατότητα με τις Συνθήκες διεθνών συμφωνιών, οι οποίες είναι δεσμευτικές για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η αίτηση γνωμοδότησης μπορεί να αφορά μόνο μία «υπό μελέτη» διεθνή συμφωνία της ΕΕ. Για αυτόν τον λόγο, το Δικαστήριο απαιτεί, πρώτον, να υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για το ακριβές περιεχόμενο της εν λόγω συμφωνίας και, δεύτερον, να μην έχει συναφθεί ακόμα η συμφωνία. Βάσει αυτών των κριτηρίων, η ελληνική κυβέρνηση μπορεί να ζητήσει γνωμοδότηση όσον αφορά τη συμβατότητα της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους με τη ΣΕΣ ΕΕ-Σιγκαπούρης, τη ΣΕΣ ΕΕ-Βιετνάμ και τη ΣΟΕΣ.

Αναμφίβολα, η επίλυση διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους εγείρει πολλά άλλα θεμελιώδη ερωτήματα, όπως σχετικά με το εάν υφίσταται πράγματι ανάγκη ύπαρξης αυτών των συστημάτων, τις αρνητικές επιπτώσεις που τα συστήματα αυτά μπορεί να έχουν για το δημόσιο συμφέρον σε θέματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος και την έλλειψη μίας υγιούς συνταγματικής και χαρακτηριζόμενης από διαφάνεια δικαστικής διαδικασίας. Η συζήτηση αυτή, ωστόσο, πρέπει να γίνει με την επιφύλαξη της νομιμότητας της επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους και του Συστήματος Επενδυτικών Δικαστηρίων, ένα ζήτημα που μπορεί εύκολα να αντιμετωπιστεί μέσω της υποβολής αίτησης γνωμοδότησης στο ΔΕΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες,
παρακαλείστε να επικοινωνήσετε με
τους:

Laurens Ankersmit
Δικηγόρος με εξειδίκευση σε θέματα
Εμπορίου & Περιβάλλοντος της ΕΕ
Client Earth
+32(0)20 808 4321
lankersmit@clientearth.org

Paul de Clerck
Συντονιστής του "Economic Justice
Programme"
Friends of the Earth Europe
+32(0)49 438 0959
paul.declerck@foeeurope.org

Η ClientEarth είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση περιβαλλοντικού δικαίου με γραφεία στο Λονδίνο, τις Βρυξέλλες και τη Βαρσοβία. Είμαστε ακτιβιστές δικηγόροι που εργαζόμαστε στο πεδίο συνάντησης του δικαίου, της επιστήμης και της πολιτικής. Χρησιμοποιώντας τη δύναμη του νόμου, αναπτύσσουμε νομικές στρατηγικές και εργαλεία για την αντιμετώπιση σημαντικών περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Η ClientEarth χρηματοδοτείται μέσω της γενναιόδωρης υποστήριξης φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, ενεργών ιδιωτών και του Υπουργείου Διεθνούς Ανάπτυξης του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η μετάφραση του παρόντος δημοσιεύματος χρηματοδοτήθηκε από την οργάνωση Friends of the Earth Europe.

Βρυξέλλες	Λονδίνο	Βαρσοβία
4ème Etage	274 Richmond Road	Aleje Ujazdowskie 39/4
36 Avenue de Tervueren	London	00-540 Warszawa
1040 Bruxelles	E8 3QW	Poland
Belgium	UK	

Το ClientEarth είναι μια μη κερδοσκοπική εταιρεία, καταχωρημένη στην Αγγλία και Ουαλία με αριθμό μητρώου εταιρειών 02863827, αριθμό μητρώου φιλανθρωπικού ιδρύματος 1053988 και επίσημη έδρα στη διεύθυνση 2-6 Cannon Street, London EC4M 6YH, γραφεία στο Βέλγιο με αρ. μητρώου εταιρειών 0894.251.512, και στην Πολωνία υπό την επωνυμία Fundacja ClientEarth Poland, KRS 0000364218, NIP 701025 4208